

HISTORICAL SCIENCES

УДК 339.13(477)(045)

АЗЕРБАЙДЖАНО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ У ХХІ СТ.

Буравський Олександр Антонович,

д.і.н., професор

Петрук Ангеліна Михайлівна,

здобувачка вищої освіти

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Анотація: У статті проаналізовано особливості економічних, політичних та культурних азербайджано-українських відносин у ХХІ ст.

Ключові слова: Азербайджан, Україна, азербайджано-українські відносини, економіка, політика, культура.

Станом на сьогодні Україна знаходиться у досить важкому становищі, що спричинене повномасштабним російським вторгненням на її територію 24 лютого 2022 року і яке триває й досі. Підтримка нашої держави світовою спільнотою досить важлива, проте необхідним є наявність міцного союзника не лише на теренах Європи та Америки, а й у Азійському регіоні, оскільки саме ці країни легко піддаються впливу Російської Федерації і нерідко виступають прихильниками її зовнішньої політики, надаючи допомогу у військовому плані та просуваючи агресивні наративи. Саме тому виникає потреба у надійному політичному та стратегічному партнерові, одним із яких виступає Азербайджан. Азербайджано-українські відносини є малодослідженою темою в історії, саме тому є актуальними з огляду на сучасну ситуацію. Дане питання розглядали ряд науковців з позицій економіки, політики та культури, Проте, на нашу думку, об'єктивно його розглянули О. Андрушак [1] та І. Тихоненко [2].

Метою статті є визначення основних аспектів азербайджано-українських відносин у ХХІ ст.: економічних, політичних та культурних.

Історія дипломатичних відносин між Азербайджаном та Україною розпочалася 6 лютого 1992 року. Саме цього дня урядом Баку було визнано незалежність України. У 1996 р. було відкрито Посольство України в Азербайджані, а азербайджанське посольство запрацювало в Україні 12 березня 1997 р. Саме з цього періоду розпочалася тісна співпраця з боку обох країн [3, с. 204]. З 2000 до 2009 рр. Київ і Баку успішно співпрацювали в рамках таких міжнародних організацій як ОБСЄ, ООН, ОЧЕС, ПАРЕ, ГУАМ та ін. Обидві країни мають спільну мету – інтеграція до ЄС та НАТО [1, с. 4].

Незважаючи на те, що Україна у своїх євроінтеграційних прагненнях спирається на підтримку країн Західної Європи, проте й намагається підтримувати пострадянські республіки, особливо Азербайджанську. Євросоюз, у свою чергу, зацікавлений у тристоронній співпраці між Києвом та Баку, оскільки побоюється зростання впливу РФ. Саме тому західний політикум вважає, що підтримка кавказьких республік (серед яких є Азербайджан), дозволить контролювати напругу в Середній Азії, що не дозволить Москві перехопити ініціативу. Україна ж виступає своєрідною буферною зоною між ЄС/ НАТО та РФ, а Азербайджан – військово-політичним та економічним важелем, що не дозволяє Москві поширювати свій вплив на Каспійський регіон [2, с. 170].

З перемогою на президентських виборах В. Зеленського одним з перших глав держав, хто привітав його був саме президент Азербайджану. І. Алієв заявив, що впевнений в подальшій співпраці між двома країнами та висловив побажання зустрітися. Одним із перших закордонних візитів Зеленського, став саме Азербайджан [4].

Важливо відзначити особливості економічних відносин між Києвом та Баку. Початок російсько-української війни призвів до того, що європейські держави почали ухвалювати ряд санкційних пакетів, один з яких стосувався зменшення залежності від російської нафти та газу. В контексті цього постає

пошук альтернативних джерел доставки газу й саме одним з них є Азербайджан, з яким Україна уже уклала ряд угод з поставки нафтової сировини. В свою чергу Україна сприяє створенню сприятливих умов для поставки товарів в сторону як Європи, так і Баку. До того ж саме в Каспійському регіоні діють європейські видобувні компанії, наприклад: «Тотал» (Франція), «Брітиш Петролеум» (Велика Британія), «Рургаз» (Німеччина), «ЕНІ» (Італія). Саме це може стати альтернативою російським енергоносіям [4].

Важливою складовою двосторонніх відносин є торговельно-економічне співробітництво. Азербайджан інвестував в економіку України близько 1,2 мільярда доларів і бере активну участь у реалізації важливих проєктів в Україні. Як приклад можна навести капітальний ремонт 38-кілометрової ділянки траси М-01 Київ-Чернігів-Нові Яриловичі. За останні роки в Азербайджані створено близько 200 компаній з українським капіталом, у тому числі близько 200 спільних підприємств, що працюють у різних сферах [2, с. 171].

Важливо відзначити й культурні аспекти співпраці між державами. Студенти з Азербайджану навчаються в українських навчальних закладах, сертифікація й стандартизація в Україні визнається і в АР, наявна значна кількість спільних культурних проєктів [3, с. 206].

У 2022 році минуло 30 років з моменту встановлення дипломатичних відносин між Азербайджаном та Україною. Президент Ільхам Алієв у своєму вітальному листі до Президента України Володимира Зеленського зазначив, що хоча дипломатичні відносини мають тридцятилітню історію, проте народи мають багатовікові традиції дружби та співпраці: «Політичний діалог на високому рівні, який ми провели сьогодні, численні взаємні візити, підписані документи, спільні проєкти, в тому числі успішна діяльність Міжурядової комісії, відіграють важливу роль у визначенні нових напрямів нашої співпраці. Впевнений, що спільними зусиллями ми досягнемо подальшого зміцнення та розширення азербайджано-українських відносин» [4].

З нагоди 30-річчя відновлення азербайджано-українських дипломатичних відносин відкрито зал і барельєф імені Юсифа Вазіра Чаманзамінлі при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, першого посла Азербайджану в Україні в 1918 році, політика, добре відомого письменника і драматурга [4].

Азербайджан і Україна підтримують територіальну цілісність один одного, дотримуючись міжнародно визнаного принципу непорушності кордонів. Так, восени 2020 р. президент Зеленський підписав Стратегію національної безпеки, головним тут є розвиток стратегічного партнерства між Україною та Азербайджаном. Разом із Туреччиною до першої п'ятірки серед 193 країн ООН увійшов Азербайджан, який є стратегічним партнером України. Цю Стратегію назвали першим в історії України систематизованим стратегічним документом високого рівня з питань зовнішньої політики. У липні 2021 р. було підписано указ «Про стратегію зовнішньої політики України». В цьому документі є близько 10 пунктів, в яких Азербайджан і Туреччина знову називаються стратегічними партнерами України в різних напрямках [4].

Узагальнюючи зазначимо, що відносини між Україною і Азербайджаном є досить теплими, країни активно підтримують одна одну у сфері зовнішньої політики, економіки та культури. Початок російсько-української війни засвідчив підтримку Азербайджану української сторони, що є надзвичайно важливим.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андрущак О. В. Українсько-азербайджанські відносини (2005-2019 рр.) : автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр» : спец. 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» . ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв, 2019. 15 с.

2. Тихоненко І., Андрущак О. Українсько – азербайджанські відносини за часів президенства Петра Порошенка. *Молодий вчений*. 2019. Вип. 3 (67). С. 170-173.

3. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. /Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. Т. 1. 760 с.

4. Azərbaycan-Ukrayna:30 il sürən dostluq və bərabər hüquqlu tərəfdaşlıq
URL: https://www.yeniazərbaycan.com/Siyaset_e65722_az.html (дата звернення: 18.01.2024)